

ЄВРОПЕЙСЬКА ВАЛЮТНА СИСТЕМА: ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ

THE EUROPEAN MONETARY SYSTEM: POSITIVE AND NEGATIVE ASPECTS

У статті висвітлено питання щодо особливостей формування Європейської валютної системи. Основна мета дослідження полягає в аналізованні особливостей валютної інтеграції в Європейському валютному союзі в умовах сьогодення. В результаті цього поставлені наступні завдання: дослідити характерні особливості створення ЄВС; сформулювати мету створення дослідженого регіонального валютного союзу; виділити основні елементи даної європейської валютної інтеграції; проаналізувати переваги та недоліки утворення Європейської валютної системи. У роботі представлено визначення поняття «валютна система», види валютних систем та їх складові елементи. Виокремлено позитивні та негативні аспекти Європейської валютної системи, описано етапи запровадження Європейського валютного союзу, наведені статистичні дані щодо відсотка вмісту долару США та євро в офіційних валютних резервах у світі впродовж 1999–2021 рр.

Ключові слова: валютна інтервенція, торгівля, співпраця, валютний союз, інфляція.

The development of the state, first of all, depends on the stability of the national and world currency systems, and their international relations. The functioning of the world economy is based on the establishment of an effective currency and monetary system of relations between states, leading to the strengthening of internationalization processes. One of the examples of the prevalence of internationalization processes is the creation of a single currency system within the European Union (EU). This, in turn, ensures the competitiveness of national economies based on an increase in the volume of production of goods and provision of services, making capital investments in the industry. The creation of the European Monetary System (EMS) means the exchange of goods, services, capital, and labor, as well as the establishment of a single monetary and currency policy, ensuring the economically advantageous positions of the member countries of this association on the world market. Therefore, the question arises of distinguishing the positive and negative aspects of the European monetary system, and its influence on the state of the global economy. The article covers the issue of the peculiarities of the formation of the European monetary system. The main purpose of the study is to analyze the features of currency integration in the European Monetary Union in today's conditions. As a result, the following tasks were set: to investigate the characteristic features of the creation of the EMU; to form the goal of creating a researched regional currency union; highlight the main elements of this European currency integration; to analyze the advantages and disadvantages of the formation of the European Monetary System. The work presents the definition of the concept of "currency system", types of currency systems, and their constituent elements. The positive and negative aspects of the European monetary system are singled out, the stages of the introduction of the European Monetary Union are described, its main institutions and their functions are displayed, and statistical data on the percentage of the US dollar and euro in official currency reserves in the world during 1999–2021 are given.

Key words: currency intervention, trade, cooperation, currency union, inflation.

УДК 339.74(01)

DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastruct71-5>

Дрималовська Х.В.

к.е.н., старший викладач
кафедри менеджменту
і міжнародного підприємництва,
Національний університет
«Львівська Політехніка»

Шасганрад Е.П.

студентка,
Національний університет
«Львівська Політехніка»

Drymalovska Khrystyna

National University «Lviv Polytechnic»

Shayeganrad Elina

National University «Lviv Polytechnic»

Постановка проблеми. Розвиток держави, насамперед, залежить від стабільності національної та світової валютних систем, їх міжнародних взаємовідносин. Функціонування світового господарства ґрунтується на встановленні ефективної валютно-грошової системи відносин між державами, зумовлюючи посилення процесів інтернаціоналізації.

Одним з прикладів переважання інтернаціоналізаційних процесів є створення єдиної валютної системи в межах Європейського Союзу (ЄС). Це, у свою чергу, забезпечує конкурентоспроможність національних економік на основі збільшення обсягів виробництва товарів та надання послуг, здійснення капіталовкладень в галузі промисловості. Утворення Європейської валютної системи (ЄВС) означає здійснення обміну товарами, послугами, капіталом, робочою силою, а також встановлення єдиної грошово-кредитної і валютної політики, забезпечення економічно-вигідних позицій країн-учасниць вказаного об'єднання на світовому ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загалом питання щодо сутності валютної системи, основних учасників валютно-фінансових

відносин, видів валютних систем відображено у працях таких науковців: Амеліна І. В., Попова Т. Л., Владимиров С. В. [1], Коваленко Д. І. [2], Кержковська Д. Р. [3], Чобіток В. І., Черняєва А. О. [4], Босак А. О., Григор'єв О. Ю. [5]. При цьому велике значення належить дослідженню особливостей формування Європейської валютної системи, що представлено у наукових працях [5–9].

Постановка завдання. Основна мета дослідження полягає в аналізованні особливостей валютної інтеграції в Європейському валютному союзі в умовах сьогодення. В результаті цього поставлені наступні завдання: дослідити характерні особливості створення ЄВС; сформулювати мету створення дослідженого регіонального валютного союзу; виділити основні елементи даної європейської валютної інтеграції; проаналізувати переваги та недоліки утворення Європейської валютної системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спершу наведемо визначення щодо сутності «валютної системи». Під валютною системою розуміють «форма організації і регулювання валютних відносин, закріплена національним законодавством або міждержавними угодами. Таким

чином, валютна система являє собою сукупність двох елементів: валютного механізму та валютних відносин» [1, с. 86]. Як бачимо формування валютного механізму та регулювання валютних відносин здійснюється на внутрішньому та зовнішньому рівні через розроблення та застосування сукупності правових норм відповідними державними та міжнародними валютно-фінансовими установами. Основними учасниками валютно-фінансових відносин виступають держава, фізичні та юридичні особи для здійснення міжнародних розрахунків, проведення валютно-кредитних операцій. В результаті цього валютна система чинить вагомий вплив на економічний розвиток країни. Тому державні органи влади змушені удосконалювати та розробляти прийнятні інструменти та методи регулювання валютної сфери на національному та наднаціональному рівнях з метою закріплення та зберігання провідних позицій у світовій економіці [2; 3].

Виділяють такі види валютних систем: національна, регіональна та міжнародна. Більш детальну інформацію по вказаних валютних системах наведено у табл. 1.

Як бачимо з табл. 1, кожен вид валютної системи спрямований на регулювання валютних взаємовідносин учасників через формування та реалізацію відповідних угод, системи нормативно-правових актів, створення національних та міжнародних інституцій тощо. Таким чином, ефективний регулятивний механізм валютної системи забезпечує проведення міжнародних розрахунків, валютних операцій, визначає умови конвертованості валют тощо.

Розглянувши види валютних систем та їх складових елементів, зосередимо увагу на одній з них, а саме – регіональній. Прикладом регіональної

валютної системи виступає Європейська валютна система, яка виникла у березні 1979 р. з метою досягнення таких макроекономічних цілей: збільшення обсягів торгівлі в Європі; забезпечення стабільного валютного курсу; здійснення контролю за рівнем інфляції; об'єднання економічних та фінансових політик країн; захист європейського ринку від поширення впливу долара; створення засад для досягнення економічної інтеграції [5; 6]. Крім того, запровадження ЄВС ґрунтувалось на таких параметрах:

- створення еку – європейської розрахункової одиниці, що представляла кошик європейських валют;

- коливання обмінних курсів валют країн-учасниць були обмежені 2,25% від фіксованої центральної точки, яка була визначена Європейським економічним співтовариством;

- створення європейського фонду валютного співробітництва з метою надання фінансової допомоги країнам-учасникам для покриття дефіциту платіжного балансу та підтримки валютних курсів [5; 6].

В результаті утворення Європейської валютної системи запроваджено спільну монетарну політику між державами-членами та встановлено фіксовані обмінні курси. У 1992 році Німеччина була націлена на підвищення процентних ставок для боротьби з інфляцією, виступаючи за підвищення обмінних курсів країн-членів. Однак наслідки прийнятого рішення для економіки кожної країни відрізнялись. Причиною цього була різноспрямованість параметрів економічної політики країн-членів, що зумовило настання кризи [6].

Як бачимо можна виокремити позитивні та негативні аспекти Європейської валютної системи. До позитивних аспектів можна віднести: забез-

Таблиця 1

Сутність валютних систем та їх складові елементи

Валютна система	Сутність валютної системи	Складові елементи
Національна	Затверджена на території відповідної держави форма організації валютних відносин, що визначає порядок здійснення валютних розрахунків і регулюється відповідно до міжнародного права та національного законодавства.	Національна валюта, умови її конвертованості, режим валютного курсу, валютні обмеження в національній економіці, механізм валютного регулювання і контролю, правила використання іноземної валюти і міжнародних платіжних та кредитних засобів обігу тощо.
Регіональна	Сформована форма організації валютних відносин, що притаманна певній групі держав на основі підписання міждержавних угод і створення відповідних інститутів регулювання.	Регіональна міжнародна розрахункова одиниця; спеціальний режим регулювання валютних курсів; спільні валютні фонди; регіональні кредитно-розрахункові установи.
Міжнародна	Закріплена форма валютних взаємовідносин у межах світового господарства на основі складання та підписання багатосторонніх угод міжнародного характеру, створення впорядкованої структури регулятивних організацій.	Національні та колективні резервні валютні одиниці; паритети національних валют і їх курси; форми міжнародних розрахунків; умови конвертованості валют; валютні ринки та міжнародні валютно-кредитні організації.

Джерело: [1; 2; 4]

печення стабільності валюти у Європі в умовах волатильності міжнародного ринку; стала поштовхом до створення ЄС та єдиного європейського ринку; сприяла політичній та економічній єдності. Серед негативних аспектів можна зазначити: фіксація валютних курсів та спільна монетарна політика не забезпечували вигідну економічну позицію кожної країни-члена [6].

Європейська валютна система створила засади для створення Європейського валютно-економічного союзу через підготовку Договору про Європейський Союз, який був офіційно прийнятий главами держав і урядів на Європейській раді в Маастрихті в грудні 1991 року та набув чинності 1 листопада 1993 року. Договір передбачав запровадження Європейського валютного союзу у три етапи (табл. 2) [7].

Як бачимо з табл. 2 запровадження Європейського валютного союзу передбачало посилення співпраці країн-членів в грошово-кредитній та монетарній політиці. Крім того, вільний рух капіталу між країнами-учасниками об'єднання передбачав здійснення фінансових операцій. Відповідно це вимагало запровадження певного регулятивного механізму з метою створення

сприятливих умов для формування ефективного європейського фінансового ринку без порушення прав щодо кожного учасника фінансових взаємовідносин.

Європейський валютний союз є результатом поетапної економічної інтеграції. Основна мета формування Європейського валютного союзу полягала у розробленні та впровадженні узгоджено-вигідної економічної та монетарної політики з метою забезпечення сталого економічного зростання та високого рівня зайнятості. У свою чергу, це охопило три ключові сфери:

1) впровадження монетарної політики, яка спрямована на забезпечення стабільності цін;

2) координація економічної політики держав-членів з метою запобігання виникненню макроекономічних дисбалансів, негативних додаткових ефектів через нестабільне державне фінансування;

3) забезпечення безперервного функціонування єдиного ринку [7].

В межах Європейського валютного союзу відповідальність за економічну політику розподілено між державами-членами та інституціями ЄС. Основні інституції ЄС та їх функції відображено у табл. 3.

Таблиця 2

Етапи запровадження Європейського валютного союзу

Етапи	Характерні особливості
1) з 1 липня 1990 р. до 31 грудня 1993 р.	Встановлення вільного руху капіталу між державами-членами.
2) з 1 січня 1994 р. до 31 грудня 1998 р.	Зближення економічної політики держав-членів і зміцнення співпраці між національними центральними банками держав-членів. Координація грошово-кредитної політики була інституціоналізована створенням Європейського валютного інституту з метою посилення співпраці між національними центральними банками та проведення необхідної підготовки до введення єдиної валюти. При цьому передбачалось становлення незалежності національних центральних банків.
3) розпочався 1 січня 1999 року	Впровадження спільної монетарної політики під егідою Євросистеми з самого першого дня та поступове введення банкнот і монет євро в усіх державах-членах євросони.

Джерело: [7]

Таблиця 3

Основні інституції Європейського валютного союзу

Інституції	Основні функції інституцій
Європейська Рада	визначає основні політичні орієнтири
Рада ЄС («Рада»)	координує формування економічної політики ЄС і вирішує, чи може держава-член прийняти євро
«Єврогрупа»	координує політику спільного інтересу для держав-членів євросони
Держави-члени	встановлюють свої національні бюджети в узгоджених межах дефіциту та боргу та визначають власну структурну політику щодо праці, пенсій та ринків капіталу
Європейська комісія	контролює виконання та дотримання вимог
Європейський центральний банк (ЄЦБ)	визначає грошово-кредитну політику, головною метою якої є стабільність цін, і виконує функції центрального органу нагляду за фінансовими установами в євросоні.
Європейський парламент	розділяє роботу з формулювання законодавства з Радою та піддає економічне управління демократичному контролю, зокрема через новий економічний діалог

Джерело: [8]

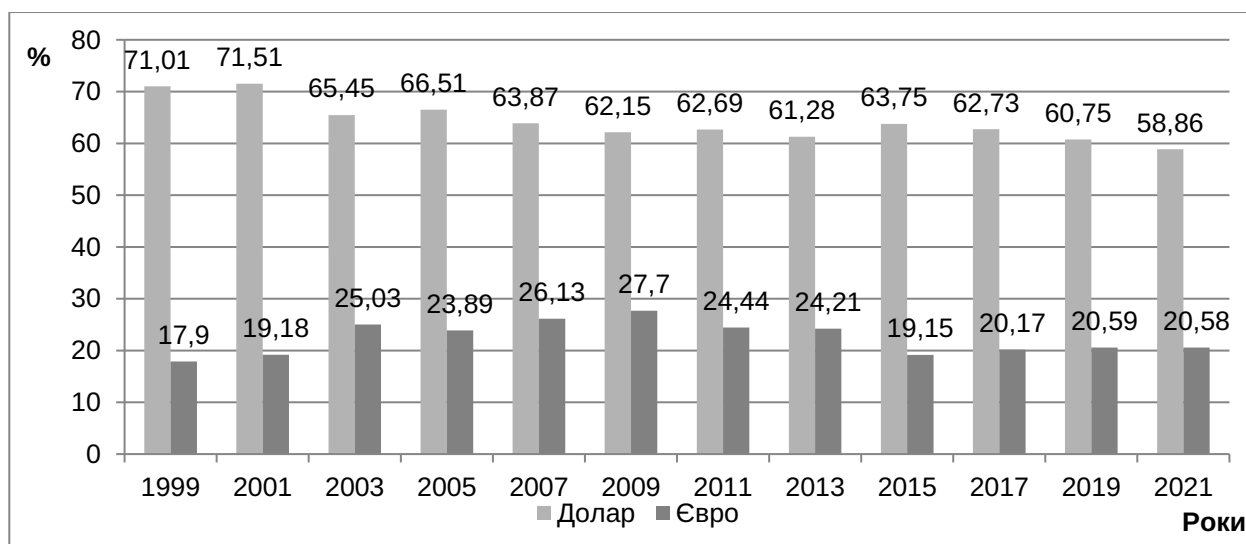

Рис. 1. Відсоток вмісту долару США та євро в офіційних валютних резервах у світі

Джерело: побудовано авторами за [9]

Підтвердженням досягнення однієї з основних цілей Європейської валютної системи, а саме закріплення позицій євро як валюти, здатної конкурувати з доларом США є наведені статистичні дані щодо відсотка вмісту цих валют в офіційних валютних резервах у світі впродовж 1999–2021 рр. (рис. 1).

Аналізуючи вищенаведені дані, бачимо, що євро входить до валютного кошику та вважається твердою валютою в світовій економіці, оскільки займає друге місце після долара США. Тобто євро міцно закріпило свої позиції як світова резервна валюта, в основному конкуруючи з доларом США (також японською єною, фунтом стерлінгом та швейцарським франком).

Висновки з проведеного дослідження. Отже, в результаті проведеного дослідження бачимо, що прикладом успішної регіональної валютної системи виступає Європейська валютна система. Вказана валютна система базувалась на засадах єдності економічних та фінансових політик країн, забезпечення валютної стабільності у європейському співтоваристві, налагодження торгових взаємовідносин. Однак для даної системи характерні певні негативні аспекти, а саме: спільна валютна та монетарна політика не забезпечували вигідну економічну позицію країн-учасників в довгостроковій перспективі. Таким чином, це дало поштовх до створення Європейського валютно-економічного союзу, що стало важливим кроком для досягнення економічної інтеграції європейських країн.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Амеліна І.В., Попова Т. Л., Владимиров С. В. Міжнародні економічні відносини : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 256 с.

2. Коваленко Д. І. Гроші та кредит: теорія і практика : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 344 с.

3. Кержковська Д. Р. Проблеми і перспективи розвитку світової валютної системи в умовах глобальної економічної кризи. *Механізм регулювання економіки*. 2010. № 1. С. 237–244.

4. Чобіток В. І., Черняєва А. О. Механізм формування міжнародної валютної системи: теоретичний аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 18. С. 12–15.

5. Босак А. О., Григор'єв О. Ю., Огерчук Ю. В., Тодощук А. В. Міжнародна макроекономіка: теорія і практика регулювання : навчальний посібник. Львів : СТ «Міські інформаційні системи», 2016. 206 с.

6. European Monetary System (EMS). URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/economics/european-monetary-system-ems/> (дата звернення: 20.03.2023).

7. History of economic and monetary union. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/79/history-of-economic-and-monetary-union> (дата звернення: 20.03.2023).

8. What is the Economic and Monetary Union? (EMU). URL: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-monetary-union/what-economic-and-monetary-union-emu_en (дата звернення: 20.03.2023).

9. International Monetary Fund. World Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=41175> (дата звернення: 20.03.2023).

REFERENCES:

1. Amelina I. V., Popova T. L., Vladymyrov S. V. (2013) *Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny: navchalnyi posibnyk* [International economic relations: a study guide]. Kyiv: Tsentri uchbovoi literatury. (in Ukrainian)

2. Kovalenko D. I. (2010) *Hroshi ta kredyt: teoriia i praktyka: navchalnyi posibnyk* [Money and credit: the-

ory and practice: a study guide]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury. (in Ukrainian)

3. Kerzhkovska D. R. (2010) Problemy i perspektyvy rozvytku svitovoi valiutnoi systemy v umovakh hlobalnoi ekonomichnoi kryzy [Problems and prospects of the development of the world currency system in the conditions of the global economic crisis]. *Mekhanizm rehulivannia ekonomiky*, vol. 1, pp. 237–244.

4. Chobitok V. I., Cherniaieva A. O. (2016) Mekhanizm formuvannia mizhnarodnoi valiutnoi systemy: teoretichnyi aspekt [The mechanism of formation of the international monetary system: theoretical aspect]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, vol. 18. P. 12–15.

5. Bosak A. O., Hryhoriev O. Yu., Oherchuk Yu. V., Todoshchuk A. V. (2016) *Mizhnarodna makroekonomika: teoriia i praktyka rehulivannia: navchalnyi posibnyk* [International macroeconomics: theory and practice of

regulation: study guide]. Lviv: ST «Miski informatsiini systemy». (in Ukrainian)

6. European Monetary System (EMS). Available at: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/economics/european-monetary-system-ems/> (accessed 20 March 2023).

7. History of economic and monetary union. Available at: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/79/history-of-economic-and-monetary-union> (accessed 20 March 2023).

8. What is the Economic and Monetary Union? (EMU). Available at: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-monetary-union/what-economic-and-monetary-union-emu_en (accessed 20 March 2023).

9. International Monetary Fund. World Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves. Available at: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=41175> (accessed 20 March 2023).